31979L0622

1979 7 17 EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS L 179/1

TARYBOS DIREKTYVA

1979 m. birželio 25 d.

dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių konstrukcijomis, apsaugančiomis nuo apvirtimo (statinis bandymas), suderinimo

(79/622/EEB)

EUROPOS BENDRIJŲ TARYBA,

atsižvelgdama į Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartį ir ypač į jos 100 straipsnį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę [1],

atsižvelgdama į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę [2],

kadangi techniniai reikalavimai, kuriuos traktoriai privalo atitikti pagal nacionalinius įstatymus, siejasi, *inter alia*, su konstrukcijomis, apsaugančiomis nuo apvirtimo, ir su šių konstrukcijų pritvirtinimu prie traktoriaus;

kadangi šie reikalavimai pavienėse valstybėse narėse skiriasi; kadangi todėl būtina, kad visos valstybės narės nustatytų vienodus reikalavimus arba papildydamos jose galiojančias nuostatas, arba pakeisdamos jas naujomis, visų pirma siekiant sudaryti galimybę, kad EEB tipo patvirtinimo tvarka, apie kurią kalbama 1974 m. kovo 4 d. Tarybos direktyvoje 74/150/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ar miškų ūkio traktorių tipo patvirtinimą, suderinimo [3], galėtų būti taikoma kiekvienam traktoriaus tipui;

kadangi suvienodinta sudėtinių dalių tipo patvirtinimo tvarka suteikia galimybę kiekvienai valstybei narei patikrinti, ar laikomasi bendrų konstrukcijos ir bandymo reikalavimų ir, išsiuntus sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sertifikato, užpildyto kiekvienam konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus tipui, kopiją, pranešti kitoms valstybėms narėms savo išvadas; kadangi uždėjus EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklą ant visų konstrukcijų, pagamintų laikantis patvirtinto tipo reikalavimų, nėra jokios būtinybės techniškai tikrinti tokias konstrukcijas kitose valstybėse narėse,

kadangi bendri reikalavimai dėl konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, kitų detalių ir techninių rodiklių, ypač matmenų, durų, nedūžtamojo stiklo, įtaisų, neleidžiančių apvirtusiam traktoriui keletą kartų virsti, ir dėl keleivių apsaugos bus nustatyti vėliau;

kadangi suderintais reikalavimais iš esmės yra siekiama visoje Bendrijoje užtikrinti saugą keliuose ir dirbant; kadangi dėl šios priežasties būtina nustatyti įpareigojimą traktoriuose, kuriems taikomos šios direktyvos nuostatos, įmontuoti konstrukcijas, apsaugančias nuo apvirtimo; kadangi iki nustatytinos datos 1977 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvoje 77/536/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reguliuojančių ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių konstrukcijas, apsaugančias nuo apvirtimo, suderinimo [4] nurodytuose traktoriuose turėtų būti įmontuotos Direktyvos 77/536/EEB arba šios direktyvos nuostatas atitinkančios konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo;

[1] OL C 296, 1978 12 11, p. 69.
[2] OL C 128, 1979 5 21, p. 18.
[3] OL L 84, 1974 3 28, p. 10.
[4] OL L 220, 1977 8 29, p. 1.

kadangi traktoriams skirtų nacionalinių įstatymų suderinimas apima valstybių narių patikrinimų, kuriuos kiekviena valstybė narė atlieka pagal bendrus reikalavimus, abipusį pripažinimą,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

1. Valstybės narės suteikia EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą visiems konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisų tipams, atitinkantiems I–V prieduose nustatytus konstrukcijos ir bandymų reikalavimus.

2. EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą suteikusi valstybė narė imasi reikiamų priemonių patikrinti, kiek tai būtina ir, jeigu reikia, bendradarbiaudama su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis, ar produkcijos pavyzdžiai atitinka patvirtintą tipą. Tokie patikrinimai atliekami rengiant atsitiktinius tikrinimus.

2 straipsnis

Valstybės narės dėl kiekvieno konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaiso tipo, kurį jos patvirtina pagal 1 straipsnio nuostatas, traktoriaus ar konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, gamintojui arba gamintojo įgaliotam atstovui išduoda EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklą, atitinkantį VI priede pateiktą pavyzdį.

Valstybės narės imasi visų atitinkamų priemonių, kad nebūtų naudojami ženklai, galintys kelti painiavą tarp konstrukcijų, apsaugančių nuo apvirtimo, kurioms pagal 1 straipsnio nuostatas suteiktas sudėtinės dalies tipo patvirtinimas, ir kitų įtaisų.

3 straipsnis

1. Jokia valstybė narė negali uždrausti pateikti į rinką konstrukcijų, apsaugančių nuo apvirtimo, arba jų pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisų dėl priežasčių, susijusių su jų konstrukcija, jeigu jie yra su EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklu.

2. Vis dėlto valstybė narė gali uždrausti pateikti į rinką konstrukcijas, apsaugančias nuo apvirtimo, su EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklu, kurios aiškiai neatitinka patvirtinto tipo reikalavimų.

Valstybė narė nedelsdama praneša kitoms valstybėms narėms ir Komisijai apie priemones, kurių imtasi, ir nurodo priežastis, dėl kurių priimtas toks sprendimas.

4 straipsnis

Kiekvienos valstybės narės kompetentingos institucijos kitų valstybių narių kompetentingoms institucijoms per vieną mėnesį nusiunčia sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sertifikatų, kurių pavyzdys pateiktas VII priede, užpildytų kiekvienam konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, tipui, kuriam valstybės narės suteikia patvirtinimą arba atsisako suteikti patvirtinimą, kopijas.

5 straipsnis

1. Jeigu EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą suteikusi valstybė narė nustato, kad kai kurios konstrukcijos, apsaugančios nuo apvirtimo, ir jų pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisai, turintys tą patį EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklą, neatitinka tipo, kurį valstybė narė yra patvirtinusi, reikalavimų, tokia valstybė narė imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad produkcijos pavyzdžiai atitiktų patvirtinto tipo reikalavimus. Šios valstybės narės kompetentingos institucijos kitos valstybės narės kompetentingoms institucijoms praneša apie priimtas priemones, kurios prireikus, jeigu pakartotinai ir šiurkščiai pažeidžiami nustatyti reikalavimai, gali apimti ir EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo paskelbimą netekusiu galios. Minėtos institucijos imasi tokių pat priemonių, jeigu kitos valstybės narės kompetentingos institucijos joms praneša apie reikalavimų nesilaikymą.

2. Valstybių narių kompetentingos institucijos per vieną mėnesį viena kitoms praneša apie visus EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimus, paskelbtus netekusiais galios, ir apie priežastis, dėl kurių tokios priemonės imtasi.

6 straipsnis

Kai remiantis nuostatomis, priimtomis įgyvendinant šią direktyvą, priimamas bet koks sprendimas atsisakyti suteikti EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą konstrukcijai, apsaugančiai nuo apvirtimo, ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisams, arba uždrausti juos pateikti į rinką ar naudoti, arba tokį tipo patvirtinimą paskelbti netekusiu galios, nurodomos išsamios tokio sprendimo priežastys. Apie tokį sprendimą pranešama suinteresuotai šaliai, kuri kartu yra informuojama apie jai prieinamas savo teisių gynimo priemones pagal valstybėse narėse galiojančius įstatymus ir apie terminus, per kuriuos leidžiama tokiomis savo teisių gynimo priemonėmis pasinaudoti.

7 straipsnis

Jokia valstybė narė negali atsisakyti suteikti traktoriui EEB tipo patvirtinimą arba nacionalinį tipo patvirtinimą dėl priežasčių, susijusių su konstrukcija, apsaugančia nuo apvirtimo, arba jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisais, jeigu jie yra su EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklu ir jeigu laikomasi VIII priede išdėstytų reikalavimų.

8 straipsnis

Jokia valstybė narė negali atsisakyti įregistruoti arba uždrausti parduoti, pradėti eksploatuoti arba naudoti traktorius dėl priežasčių, susijusių su konstrukcija, apsaugančia nuo apvirtimo, ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisais, jeigu jie yra su EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklu ir jeigu laikomasi VIII priede išdėstytų reikalavimų.

9 straipsnis

Ši direktyva taikoma traktoriams, kaip apibrėžta Direktyvos 74/150/EEB 1 straipsnyje, atitinkantiems šiuos rodiklius:

— jeigu traktoriaus užpakalinės ašies prošvaisa ne didesnė kaip 1 000 mm,

— jeigu pastovus arba mažiausias reguliuojamas vienos iš varomųjų ašių tarpvėžės plotis yra 1 150 mm arba didesnis,

— jeigu numatyta, kad traktoriui gali būti pritvirtinamas daugtaškis sukabintuvas nuimamiems agregatams ir padargų sukabintuvas,

— kurių masė turi būti 800 kg ar didesnė, atitinkanti traktorių be krovinio svorį, kaip apibrėžta Direktyvos 74/150/EEB I priedo 2.4 skirsnyje, įskaitant konstrukciją, apsaugančią nuo apvirtimo, kuri pritvirtinta pagal šios direktyvos nuostatas, ir didžiausių matmenų padangas, kurias yra rekomendavęs gamintojas.

10 straipsnis

9 straipsnyje nurodytam traktoriui, pristatytam, kad jam būtų suteiktas EEB tipo patvirtinimas, turi būti pritvirtinta I–IV prieduose nustatytus reikalavimus atitinkanti konstrukcija, apsauganti nuo apvirtimo.

Tačiau Direktyvos 77/536/EEB 9 straipsnyje apibrėžtiems traktoriams, kai jie pristatomi, kad jiems būtų suteiktas EEB tipo patvirtinimas, gali būti pritvirtinta minėtos direktyvos I–IV prieduose nustatytus reikalavimus atitinkanti konstrukcija, apsauganti nuo apvirtimo.

11 straipsnis

Visi pakeitimai, būtini šios direktyvos priedų reikalavimus derinant su technikos pažanga, priimami laikantis Direktyvos 74/150/EEB 13 straipsnyje nustatytos tvarkos.

12 straipsnis

1. Valstybės narės priima nuostatas, kurios, įsigaliojusios per aštuoniolika mėnesių nuo pranešimo apie šią direktyvą dienos, įgyvendina šią direktyvą, ir apie tai nedelsdamos praneša Komisijai.

2. Valstybės narės užtikrina, kad pagrindinių nacionalinės teisės nuostatų, kurias jos priima šios direktyvos taikymo srityje, tekstai būtų perduoti Komisijai.

13 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Liuksemburge, 1979 m. birželio 25 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

J. LE THEULE

PRIEDŲ SĄRAŠAS

I priedas:	EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sąlygos
II priedas:	Saugos konstrukcijų ir įtaisų, kuriais jos pritvirtinamos prie traktoriaus, stiprumo bandymų sąlygos
III priedas:	Bandymų atlikimo tvarka
IV priedas:	Paveikslai
V priedas:	Bandymų ataskaitos pavyzdys
VI priedas:	Ženklai
VII priedas:	EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sertifikatas
VIII priedas:	EEB tipo patvirtinimo sąlygos
IX priedas:	EEB tipo patvirtinimo sertifikato, išduoto traktoriui, priedas dėl saugos konstrukcijų ir jų pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisų stiprumo (statiniai bandymai).

I PRIEDAS

EEB SUDĖTINĖS DALIES TIPO PATVIRTINIMO SĄLYGOS

1. APIBRĖŽIMAS

1.1. „Konstrukcija, apsauganti nuo apvirtimo“ (saugi kabina arba saugus rėmas), toliau – saugos konstrukcija, – tai traktoriuje esanti struktūra, kurios pagrindinė paskirtis yra padėti pašalinti arba sumažinti pavojus vairuotojui, jeigu įprastai naudojamas traktorius apvirstų.

1.2. 1.1 punkte paminėtų konstrukcijų būdingas požymis – atliekant II ir III prieduose nustatytus bandymus jose turi būti užtikrinta pakankamo dydžio laisvoji erdvė, kad būtų apsaugotas vairuotojas.

2. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

2.1. Kiekviena saugos konstrukcija ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus priedai turi būti suprojektuoti ir sukonstruoti taip, kad atitiktų 1 skyriuje suformuluotą pagrindinę paskirtį.

2.2. Ši sąlyga yra įvykdyta, jeigu laikomasi II ir III prieduose nustatytų reikalavimų.

3. PARAIŠKA PATVIRTINTI EEB SUDĖTINĖS DALIES TIPĄ

3.1. Paraišką, kad saugos konstrukcijai ir šios konstrukcijos pritvirtinimo prie traktoriaus priedams dėl jų stiprumo būtų suteiktas EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimas, įteikia traktoriaus ar saugos konstrukcijos gamintojas arba jo įgaliotas atstovas.

3.2. Kartu su paraiška patvirtinti EEB sudėtinės dalies tipą įteikiama po tris toliau išvardytų dokumentų egzempliorius ir šie aprašai:

— bendras konstrukcinis brėžinys, arba nubraižytas pagal jame nurodytą mastelį, arba brėžinyje nurodomi pagrindiniai saugos konstrukcijos matmenys. Šiame brėžinyje yra būtina pateikti saugos konstrukcijos montavimo sudėtinių dalių detales,

— fotografijas, kuriose pateiktas šoninis ir galinis montavimo detalių vaizdas,

— trumpas saugos konstrukcijos aprašas, įskaitant ir konstrukcijos tipo aprašą, konstrukcijos pritaisymo prie traktoriaus detalių ir prireikus – plakiravimo detalių, prieigos į saugos konstrukciją ir pasišalinimo iš jos priemonių, vidinio kamšalo detalių, techninių charakteristikų, apsaugančių, kad apvirtęs traktorius keletą kartų nesustodamas nesiverstų, šildymo ir vėdinimo detalių aprašas,

— konstrukcijos sudėtinių dalių medžiagų, įskaitant tvirtinimo apkabas ir varžtus, (žr. V priedą) aprašas.

3.3. Traktorius, atitinkantis reprezentacinį traktoriaus, kuriam turi būti patvirtinta saugos konstrukcija, tipą pristatomas į techninį centrą, atliekantį sudėtinės dalies tipo patvirtinimo bandymus. Šiam traktoriui turi būti sumontuota saugos konstrukcija.

3.4. EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo turėtojas gali prašyti, kad šis patvirtinimas būtų išplėstas taikyti ir kitam traktoriaus tipui. Pirminį EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą suteikusi kompetentinga institucija leidžia šį patvirtinimą išplėsti taikyti kitam traktoriaus tipui, jeigu patvirtinta saugos konstrukcija ir traktoriaus tipas (-ai), kuriam (-iems) prašoma pradėti taikyti patvirtinimą, atitinka šiuos reikalavimus:

— traktoriaus masė be balasto, kaip apibrėžta II priedo 1.3 punkte, už etaloninę masę, naudojamą atliekant bandymą, didesnė ne daugiau kaip 5 %,

— tvirtinimo būdas ir traktoriaus sudėtinės dalys, prie kurių atlikti tvirtinimai, turi būti vienodi,

— visos atraminės sudėtinės dalys, pvz., purvasaugiai ir variklio dangtis, kurias galima naudoti kaip atramas saugos konstrukcijai, yra vienodi,

— sėdynės nustatyti matmenys ir vieta saugos konstrukcijoje bei saugos konstrukcijos ir traktoriaus santykinės padėtys yra tokios, kad laisvoji erdvė visų bandymų metu liktų deformuotoje saugos konstrukcijoje.

4. ŽENKLINIMAS

4.1. Kiekvienoje saugos konstrukcijoje, atitinkančioje patvirtinto tipo reikalavimus, turi būti šie ženklai:

4.1.1. prekės ženklas arba prekės pavadinimas;

4.1.2. sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklas, atitinkantis VI priede pateiktą pavyzdį;

4.1.3. saugos konstrukcijos serijinis numeris;

4.1.4. traktoriaus (-ių), kuriam (-iems) saugos konstrukcija yra skirta, modelis ir tipas (-ai).

4.2. Visi šie duomenys turi būti pateikti mažoje plokštelėje.

4.3. Šie ženklai turi būti matomi, įskaitomi ir neištrinami.

II PRIEDAS

SAUGOS KONSTRUKCIJŲ IR ĮTAISŲ, KURIAIS JOS PRITVIRTINAMOS PRIE TRAKTORIAUS, STIPRUMO BANDYMŲ SĄLYGOS

1. BENDRIEJI REIKALAVIMAI

1.1. **Bandymų tikslai**

Bandymai, kuriuos atliekant naudojami specialūs stendai, skirti imituoti apkrovoms, veikiančioms saugos konstrukciją, jeigu traktorius apvirsta. Šie III priede aprašyti bandymai suteikia galimybę patikrinti saugos konstrukcijos ir kiekvienos šią konstrukciją prie traktoriaus pritvirtinančios apkabos stiprumą bei visas bandymo apkrovą perduodančias traktoriaus dalis.

1.2. **Pasirengimas bandymui**

1.2.1. Saugos konstrukcija turi atitikti serijinio gaminio specifikacijas. Ji gamintojo nurodytu būdu turi būti pritvirtinta prie vieno iš traktorių, kuriam ši saugos konstrukcija yra skirta. Kad bandymas būtų atliktas, nebūtina pristatyti visą traktorių; tačiau saugos konstrukcija ir traktoriaus dalys, prie kurių ji yra pritvirtinta, turi sudaryti veikiantį įrenginį (toliau – junginys).

1.2.2. Junginys pritvirtinamas prie atraminės plokštės taip, kad atraminę plokštę ir junginio dalių, kai jas veikia apkrova, išlinkis saugos konstrukcijos atžvilgiu būtų nedidelis. Dėl junginio pritvirtinimo prie atraminės plokštės būdo neturi pasikeisti junginio stiprumas.

1.2.3. Junginys turi remtis ir būti pritvirtintas arba modifikuotas taip, kad visa bandymo energija veiktų saugos konstrukciją ir saugos konstrukcijos įtaisus, kuriais ji yra pritvirtinta prie traktoriaus standžiųjų sudėtinių dalių.

1.2.3.1. Kad būtų laikomasi 1.2.3 punkto reikalavimų, atlikus pakeitimus traktoriaus važiuoklės pakabos sistema turi būti užblokuota norint užtikrinti, kad ji neabsorbuoja jokios bandymo energijos.

1.2.4. Bandymams atlikti naudojamame traktoriuje turi būti sumontuotos visos serijinės gamybos traktoriaus konstrukcijos sudėtinės dalys, galinčios turėti įtakos saugos konstrukcijos stiprumui arba galinčios būti reikalingos stiprumo bandymui atlikti.

Sudėtines dalis, laisvoje erdvėje galinčias sukelti pavojų, taip pat privalu sumontuoti, kad jas būtų galima ištirti ir nustatyti, ar atitinka 4 skyriaus reikalavimus.

1.3. **Traktoriaus masė**

Formulėje (žr. III priedą) energijoms ir gniuždymo jėgai apskaičiuoti taikoma etaloninė masė m_t turi būti bent jau Tarybos direktyvos 74/150/EEB I priedo 2.4 punkte apibrėžta (t. y. be papildomai pasirenkamų įtaisų, tačiau su aušinimo skysčiu, tepalais, degalais, įrankiais ir vairuotoju), prie kurios pridedama saugos konstrukcija ir atimami 75 kg.

Neįskaičiuojami papildomi traktoriaus priekyje arba gale pritaisomi svarmenys, padangų balastas, pakabinami padargai, pritvirtinta įranga ir bet kokios specialios paskirties sudėtinės dalys.

2. APARATAI IR ĮRANGA

2.1. **Horizontalios apkrovos bandymai (šoninis ir išilginis)**

2.1.1. Medžiagos, įranga ir tvirtinimo įtaisai – tai reikiamos priemonės, užtikrinančios, kad junginys yra patikimai pritvirtintas prie atraminės plokštės (neatsižvelgiant į tai, ar traktorius atliekant bandymą yra su padangomis).

2.1.2. Saugos konstrukcija naudojant standžiąja siją yra veikiama horizontalios krypties jėga taip, kaip parodyta IV priedo 1 ir 2 paveiksluose.

2.1.2.1. Standžiosios sijos profilis yra 150 mm.

2.1.2.2. Turi būti numatytos nuostatos, kad apkrovą būtų galima tolygiai vertikaliai paskirstyti apkrovos jėgos veikimo kryptimi ir išilgai sijos, kurios ilgis yra 50 kartotinis nuo 250 mm iki 700 mm intervale.

2.1.2.3. Sijos briaunos, kurios remiasi į saugos konstrukciją, apvalinamos ne didesniu kaip 50 mm spinduliu.

2.1.2.4. Norint užtikrinti, kad apkrovos įtaisas saugos konstrukciją verčia suktis arba slinkti tik apkrovos veikimo kryptimi, turi būti naudojamos universaliosios lankstos arba lygiaverčiai įtaisai.

2.1.2.5. Jeigu veikiamas apkrova saugos konstrukcijos horizontalus ilgis statmenai į apkrovos veikimo kryptį nesudaro tiesios linijos, apkrovos plotas išdėstomas taip, kad apkrova būtų paskirstyta per visą ilgį.

2.1.3. Įrenginiai matuoti, jeigu tokį matavimą galima techniškai atlikti, energijai, kurią sunaudoja saugos konstrukcija ir standžiosios traktoriaus dalys, prie kurių saugos konstrukcija yra pritvirtinta, pavyzdžiui, matuojant apkrovą, veikiančią išilgai jos taikymo krypties ir atitinkančią deformaciją, susijusią su traktoriaus važiuoklės tašku.

2.1.4. Priemonės, reikalingos įrodyti, kad atliekant bandymą į laisvąją erdvę nebuvo patekta. Galima naudoti IV priedo 6a, 6b ir 6c paveiksluose pateiktą stendą.

2.2. **Gniuždymo bandymas (iš priekio ir iš galo)**

2.2.1. Medžiagos, įranga ir tvirtinimo įtaisai – tai tinkamos priemonės, užtikrinančios, kad traktorius yra patikimai pritvirtintas prie atraminės plokštės (neatsižvelgiant į tai, ar traktorius atliekant bandymą yra su padangomis).

2.2.2. Priemonės, kuriomis saugos konstrukcija, kaip parodyta IV priedo 3 paveiksle, įskaitant 250 mm pločio standžiąja siją, veikia vertikalios krypties jėga.

2.2.3. Įranga, naudojama visuminei vertikaliai jėgai išmatuoti.

2.2.4. Priemonės, reikalingos įrodyti, kad atliekant bandymą į laisvąją erdvę nebuvo patekta. Galima naudoti IV priedo 6a, 6b ir 6c paveiksluose pateiktą stendą.

2.3. **Matavimų paklaidos**

2.3.1. Matmenys: ± 3 mm.

2.3.2. Deformacija: ± 3 mm.

2.3.3. Traktoriaus masė: ± 20 kg.

2.3.4. Apkrovos ir jėgos: ± 2 %.

2.3.5. Apkrovos kryptis: nuokrypis nuo horizontalios ir vertikalios krypčių, nurodytas III priede:

— bandymo pradžioje, kai apkrova lygi nuliui: ± 2°,

— atliekant bandymą, kai veikia apkrova: 10° virš ir 20° žemiau horizontalės. Šie pokyčiai turi būti kuo mažesni.

3. BANDYMAI

3.1. **Bendrieji reikalavimai**

3.1.1. *Bandymų atlikimo seka*

3.1.1.1. Bandymai atliekami šia seka:

3.1.1.1.1. Išilginė apkrova (III priedo 1.2 punktas)

Traktorius, kurių 50 %, kaip apibrėžta 1.3 punkte, masės tenka užpakaliniams ratams, išilgine apkrova yra veikiamas iš galo (1 atvejis). Kiti traktoriai išilgine apkrova yra veikiami iš priekio (2 atvejis).

3.1.1.1.2. Pirmas gniuždymo bandymas

Pirmas gniuždymo bandymas atliekamas su tuo pačiu saugos konstrukcijos galu, kuris yra veikiamas išilgine apkrova, t. y.:

— saugos konstrukcijos gale, kai kalbama apie 1 atvejį (III priedo 1.5 punktas),

— saugos konstrukcijos priekyje, kai kalbama apie 2 atvejį (III priedo 1.6 punktas).

3.1.1.1.3. Šoninė apkrova (III priedo 1.3 punktas)

3.1.1.1.4. Antras gniuždymo bandymas

Antras gniuždymo bandymas atliekamas su kitu saugos konstrukcijos galu nei tas, kuris buvo veikiamas išilgine apkrova, t. y.:

— saugos konstrukcijos priekyje, kai kalbama apie 1 atvejį (III priedo 1.6 punktas),

— saugos konstrukcijos gale, kai kalbama apie 2 atvejį (III priedo 1.5 punktas).

3.1.1.1.5. Antrą kartą taikoma išilginė apkrova (III priedo 1.7 punktas)

Išilgine apkrova antrą kartą veikiami tie traktoriai, kuriuose sumontuota saugos konstrukcija, kurią, jeigu tam tikra kryptimi veikiant išilginei apkrovai (žr. 3.1.1.1.1. punktą) saugos konstrukcija nepalinksta, būtų galima palenkti.

3.1.1.2. Jeigu atliekant bandymą kuri nors įrangos tvirtinimo dalis sulūžta ar pasislenka, bandymą reikia pradėti iš naujo.

3.1.1.3. Atliekant bandymus negalima remontuoti ar reguliuoti nei traktoriaus, nei saugos konstrukcijos.

3.1.2. *Ratų tarpvėžės plotis*

Ratai turi būti nuimti arba turi būti nustatytas jų tarpvėžės plotis, užtikrinantis, kad atliekant bandymus saugos konstrukcija nebus veikiama.

3.1.3. *Pavojaus nesukeliančių sudėtinių dalių pašalinimas*

Traktoriaus ir saugos konstrukcijos visos sudėtinės dalys, kurios, kaip vientisi įtaisai, yra skirtos apsaugoti vairuotojui, įskaitant apsaugą nuo atmosferos poveikio, pristatomos sumontuoti traktoriuje, kad jas būtų galima patikrinti.

Išbandomoje saugos konstrukcijoje nėra būtina sumontuoti iš nedūžtamojo stiklo ar panašios medžiagos pagamintų priekinio, šoninio arba galinio langų, bet kokių nuimamų skydelių, įtaisų ir priedų, kurie neturi įtakos konstrukcijos stiprumui ir kurie traktoriui apvirtus negali sukelti pavojaus.

3.1.4. *Matavimo įtaisai*

Saugos konstrukcijoje sumontuojami būtini įtaisai, reikalingi užregistruoti duomenims, iš kurių nubrėžiamas jėgos ir deformacijos grafikas (žr. IV priedo 4 paveikslą). Visuminė ir liekamoji saugos konstrukcijos deformacija išmatuojama ir užregistruojama kiekvienoje bandymo stadijoje (žr. IV priedo 5 paveikslą).

3.1.5. *Apkrovos veikimo kryptis*

Kalbant apie traktorių su sėdyne, sumontuota ne vidurinėje traktoriaus plokštumoje, ir (arba) sėdyne, kurios konstrukcijos stiprumas nesimetrinis, šonine apkrova reikėtų veikti iš tos pusės, iš kurios atliekant bandymą labiausiai tikėtina, kad bus pažeista vairuotojo laisvoji erdvė (taip pat žr. III priedo 1.3 punktą).

4. PRIĖMIMO SĄLYGOS

4.1. Saugos konstrukcija, pristatyta, kad jai būtų suteiktas EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimas, laikoma atitinkančia stiprumo reikalavimus, jeigu atlikus bandymus ji atitinka šias sąlygas:

4.1.1. Saugos konstrukcijoje nėra įtrūkių ir plyšių, kaip aprašyta III priedo 3.1 punkte.

4.1.2. Į jokią III priedo 3.2 punkte aprašytos laisvosios erdvės dalį nepatenka jokia deformuotos saugos konstrukcijos detalė arba atliekant III priedo 1.2, 1.3, 1.5, 1.6 ir, jeigu reikia, 1.7 punktuose nurodytus bandymus, nei viena pirmiau minėtos laisvosios erdvės dalis neatsiduria už saugos konstrukcijos ribų.

Jeigu buvo atliktas perkrovos bandymas, jo stadijoje, kurioje yra sunaudotas nurodytas energijos kiekis, jėga neturi būti mažesnė kaip 0,8 didžiausios pagrindiniam bandymui ir perkrovos bandymui atlikti panaudotos jėgos (žr. IV priedo 4b ir 4c paveikslus).

4.1.3. Atliekant bandymus saugos konstrukcija neturi deformuoti sėdynės.

4.2. Be to, saugos konstrukcijoje neturi būti jokios detalės, keliančios ypatingą pavojų vairuotojui, pvz., nepakankamas kamšalas kabinos lubose ar kitoje vietoje, į kurią vairuotojas gali atsitrenkti galva.

5. BANDYMŲ ATASKAITA

5.1. Bandymų ataskaita pridedama prie VII priede nurodyto EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sertifikato. Ataskaita parengiama pagal V priede nurodytą pavyzdį. Į ataskaitą įtraukiama:

5.1.1. Bendras saugos konstrukcijos pavidalo ir jos struktūros aprašas (žr. V priedą, kuriame nurodyti privalomi pateikti matmenys), įskaitant nuostatas dėl įprastos prieigos, išėjimo ir avarinio išėjimo; šildymo ir ventiliacijos sistemų ir kitų priedėlių, jeigu šie yra sumontuoti ir jeigu gali daryti įtaką laisvajai erdvei arba sukelti pavojų.

5.1.2. Visų specialių įtaisų, pvz., įtaisų, skirtų apsaugoti traktorių, kad apvirtęs jis nesiverstų kelis kartus iš eilės, detalės.

5.1.3. Trumpas kabinos visos vidinės apdailos aprašas.

5.1.4. Pranešimas apie priekinio lango stiklo tipą bei kitus sumontuotus stiklus ir apie bet kokį EEB arba kitokio patvirtinimo ženklą.

5.2. Jeigu EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimas yra išplečiamas ir kitam traktoriaus tipui, į ataskaitą turi būti įtraukta tiksli nuoroda apie pirminio EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ataskaitą bei tikslūs nurodymai dėl I priedo 3.4 punkte nustatytų reikalavimų.

5.3. Ataskaitoje turi būti aiškiai nurodytas atliekant bandymus naudotas traktoriaus tipas (modelis, tipas ir komercinis aprašas ir t. t.) ir tipai, kuriems saugos konstrukcija yra skirta.

6. SIMBOLIAI

m_t = etaloninė traktoriaus masė (kg), apibrėžta 1.3 punkte.

D = saugos konstrukcijos deformacija (mm) apkrovos poveikio taške ir poveikio kryptimi.

F = statinės apkrovos jėga (N) (niutonais).

F_{max} = didžiausia statinės apkrovos jėga, naudojama apkrovos bandyme (N), išskyrus perkrovos bandymą.

F' = apkrovos jėga, atitinkanti E'_i (N).

F-D = jėgos ir deformacijos grafikas.

E_{is} = energijos išeiga, absorbuojama veikiant šoninei apkrovai (J) (džauliais).

$E_{il\ 1}$ = energijos išeiga, absorbuojama veikiant išilginei apkrovai (J).

$E_{il\ 2}$ = energijos išeiga, absorbuojama veikiant papildomai išilginei apkrovai (J).

F_r = jėga, kuria atliekant gniuždymo bandymą, yra veikiama saugos konstrukcijos užpakalinė dalis (N).

F_f = jėga, kuria atliekant gniuždymo bandymą, veikiama saugos konstrukcijos priekinė dalis (N).

E_i = rėmo absorbuojama deformacijos energija. Plotas, apibrėžtas F ir D kreive (žr. IV priedo 4a paveikslą) (J).

E'_i = rėmo absorbuojama deformacijos energija po papildomos apkrovos, veikiančios rėmui įtrūkus ar įplyšus (žr. IV priedo 4b ir 4c paveikslus) (J).

E_a = rėmo absorbuojama deformacijos energija, kai apkrova nustoja veikti. Plotas, apibrėžtas F ir D kreive (žr. IV priedo 4b paveikslą) (J).

E''_i = atliekant perkrovos bandymą rėmo absorbuota deformacijos energija. Plotas, apibrėžtas F ir D kreive (žr. IV priedo 4c paveikslą) (J).

III PRIEDAS

BANDYMŲ ATLIKIMO TVARKA

1. HORIZONTALIOS APKROVOS IR GNIUŽDYMO BANDYMAI

1.1. Horizontalios apkrovos bandymų bendrosios nuostatos

1.1.1. Saugos konstrukciją veikianti apkrova perduodama standžiąja sija, atitinkančia II priedo 2.1.2 punkte išdėstytus reikalavimus, kuri apkrovos veikimo krypčiai yra statmena; prie sijos gali būti primontuotos priemonės, neleidžiančios jai pasislinkti į šalį. Veikiant apkrovai standžiosios deformacijos greitis neturi būti didesnis kaip 5 mm/s. Apkrovai pradėjus veikti, kad būtų užtikrintas tikslumas, Jėga (F) ir Deformacija (D) vienu metu registruojamos tada, kai deformacijos prieaugis yra 15 mm arba mažesnis. Po apkrovos pradinės poveikio stadijos apkrova nemažinama tol, kol bandymas nebaigiamas; tačiau leidžiama apkrovos didinimą nutraukti, jeigu pageidaujama, pvz., užregistruoti matavimų rezultatus.

1.1.2. Jeigu apkrovos veikiamas konstrukcinis elementas yra išlenkto pavidalo, turi būti laikomasi II priedo 2.1.2.5 punkte nurodytų specifikacijų. Šį elementą veikiant apkrova turi būti laikomasi pirmiau minėto 1.1.1 ir II priedo 2.1.2 punktų reikalavimų.

1.1.3. Jeigu apkrovos veikimo taške nėra konstrukcinio skersinio, atliekant bandymą galima naudoti pakeičiamąją bandymo siją, nesustiprinančią konstrukcijos.

1.1.4. Baigus kiekvieną apkrovos bandymą ir nustojus konstrukciją veikti apkrova, konstrukcija patikrinama vizualiai. Jeigu veikiant apkrovai atsiranda įtrūkių ir plyšių, prieš pradedant taikyti kitą apkrovą laikantis II priedo 3.1.1.1 punkte nustatytos sekos turi būti atliktas toliau išdėstytame 1.4 punkte nurodytas perkrovos bandymas.

1.2. Išilginė apkrova (žr. IV priedo 2 paveikslą)

Apkrova turi būti horizontali, lygiagreti traktoriaus vertikaliai vidurinei plokštumai.

Išilgine apkrova veikiama iš tos pačios pusės kaip ir šoninė apkrova.

Apkrovos veikiamas saugos konstrukcijos struktūros viršutinis skersinis elementas (t. y. ta dalis, kuri traktoriui apvirtus pirmiausia atsitrenktų į žemę).

Apkrovos veiktinas taškas nustatomas nuo saugos konstrukcijos viršaus šoninio kampo į šios konstrukcijos vidų atidėjus 1/6 saugos konstrukcijos viršaus ilgio atkarpą. Saugos konstrukcijos plotis – tai atstumas tarp dviejų traktoriaus vidurinei vertikaliai plokštumai lygiagrečių linijų, einančių per saugos konstrukcijos šoninius taškus horizontalioje plokštumoje, kertančioje saugos konstrukcijos struktūros viršutinį skersinį.

Sijos ilgis negali būti mažesnis už saugos konstrukcijos 1/3 pločio (plotis aprašytas pirmiau) ir už šį minimumą negali būti didesnis daugiau kaip 49 mm.

Išilgine apkrova saugos konstrukcija veikiama iš galo arba iš priekio, kaip aprašyta II priedo 3.1.1.1 punkte.

Bandymas nutraukiamas:

a) jeigu saugos konstrukcijos absorbuota deformacijos energija yra lygi būtinai energijos išeigai $E_{il\ 1}$ arba ją viršija (čia $E_{il\ 1} = 1{,}4\ m_t$);

b) jeigu saugos konstrukcijos struktūros elementai atsiduria laisvojoje erdvėje arba jeigu ši erdvė lieka be apsaugos.

1.3. Šoninė apkrova (žr. IV priedo 1 paveikslą)

Saugos konstrukcija yra veikiama apkrovos horizontalia kryptimi, į traktoriaus vertikalią vidurinę plokštumą 90° kampu. Apkrovos veikiamas saugos konstrukcijos viršutinis taškas, esantis per 300 mm prieš sėdynės atskaitos tašką, nustatytą sėdynę pastačius į galinę padėtį, kaip apibrėžta toliau išdėstytame 2.3.1 punkte. Jeigu saugos konstrukcijos šone yra kokia nors iškyša, kuri traktoriui apvirtus pirmiausia atsitrenktų į žemę, apkrova turi būti veikiamas šis taškas.

Sijos ilgis turi būti toks, kad ją būtų galima naudoti, tačiau ne ilgesnė kaip 700 mm.

Bandymas nutraukiamas:

a) jeigu saugos konstrukcijos absorbuota deformacijos energija yra lygi būtinai energijos išeigai E_{is} arba ją viršija (čia $E_{is} = 1,7\ m_t$); arba

b) jeigu saugos konstrukcijos struktūros elementai atsiduria laisvojoje erdvėje arba jeigu ši erdvė lieka be apsaugos.

1.4. **Perkrovos bandymas**

Perkrovos bandymas atliekamas po to, kai pagal 1.2 ir 1.3 punktų nuostatas, tačiau nesilaikant 1.7 punkto nuostatų, atliekant horizontalios apkrovos bandymą atsiranda įtrūkių ir plyšių.

Šis reikalavimas negalioja kalbant apie saugos konstrukcijos struktūriniam vientisumui pavojaus nekeliančius įtrūkius ir plyšius, pvz., įtrūkius apdailos plokštėje. Bandymo metu atsiradę įtrūkiai ar plyšiai – tai jau esamų įtrūkių ar plyšių padidėjimas ir naujų įtrūkių bei plyšių atsiradimas.

Perkrovos bandymui atlikti reikalinga energija kiekvienu atveju yra proporcinga energijai, būtinai atlikti ankstesnį bandymą, kaip nurodyta žemiau.

Bandymas nutraukiamas, kai:

$E'_i = 1,20\ E_1$, čia:

E_i yra $E_{il\ 1}$, kai perkrova seka po išilginės apkrovos ir

E_i yra E_{is}, kai perkrova seka po šoninės apkrovos.

E'_i yra pirminės apkrovos jėgos ir deformacijos kreivėje esančio ploto į viršų nuo taško, kuriame apkrova nutraukiama (E_a), ir perkrovos bandymo (E''_i) jėgos ir deformacijos kreivėje esančio bendro ploto suma (žr. IV priedo 4c paveikslą).

E'_i absorbcijos taške jėga F′ neturi būti mažesnė kaip $0,8\ F_{max}$.

Atliekant perkrovos bandymą leidžiama, kad dėl tampriosios deformacijos atsirastų papildomų įtrūkių arba plyšių ir (arba) kad saugos konstrukcijos detalės patektų į laisvąją erdvę arba kad laisvoji erdvė nebūtų apsaugota.

1.5. **Galinės dalies gniuždymas**

Sija uždedama ant saugos konstrukcijos struktūros galo aukščiausios dalies, o gniuždymo jėgų atstojamasis vektorius turi būti vertikalioje išilginėje atskaitos plokštumoje. Naudojama jėga $F_r = 20\ m_t$.

Jeigu saugos konstrukcijos stogo užpakalinė dalis neišlaiko visos gniuždymo jėgos, ši stogo dalis turi būti veikiama jėga tol, kol stogas deformuodamasis susilygina su plokštuma, saugos konstrukcijos viršutinę dalį, jungiančią su traktoriaus galo dalimi, galinčia išlaikyti traktoriaus masę, kai jis apvirsta. Tada jėgos poveikis nutraukiamas ir traktorius arba apkrovos jėga nukreipiami taip, kad sija atsidurtų virš to saugos konstrukcijos taško, kuriuo remtųsi visiškai apvirtęs traktorius. Tada naudojamas jėgos F_r poveikis.

Kai pasibaigia vizualiai matoma saugos konstrukcijos deformacija, jėgos F_r poveikis naudojamas mažiausiai penkias sekundes.

Bandymas nutraukiamas, jeigu saugos konstrukcijos dalys atsiduria laisvojoje erdvėje arba laisvoji erdvė lieka be apsaugos.

1.6. **Priekinės dalies gniuždymas**

Sija uždedama skersai ant saugos konstrukcijos struktūros priekio aukščiausios dalies, o gniuždymo jėgų atstojamasis vektorius turi būti vertikalioje išilginėje atskaitos plokštumoje. Naudojama jėga $F_f = 20\ m_t$.

Jeigu saugos konstrukcijos stogo priekinė dalis neišlaiko visos gniuždymo jėgos, ši stogo dalis turi būti veikiama jėga tol, kol stogas deformuodamasis susilygina su plokštuma, saugos konstrukcijos viršutinę dalį jungiančią su traktoriaus priekio dalimi, galinčia išlaikyti traktoriaus masę, kai jis apvirsta. Tada jėgos poveikis nutraukiamas ir traktorius arba apkrovos jėga nukreipiami taip, kad sija atsidurtų virš to saugos konstrukcijos taško, kuriuo remtųsi visiškai apvirtęs traktorius. Tada naudojamas jėgos F_f poveikis.

Kai pasibaigia vizualiai matoma saugos konstrukcijos deformacija, jėgos F_f poveikis naudojamas mažiausiai penkias sekundes.

Bandymas nutraukiamas, jeigu saugos konstrukcijos dalys atsiduria laisvojoje erdvėje arba laisvoji erdvė lieka be apsaugos.

1.7. **Antra išilginė apkrova**

Veikiama horizontalia apkrova, lygiagrečia traktoriaus vertikaliai vidurinei plokštumai.

Antra išilgine apkrova veikiama iš saugos konstrukcijos galo arba priekio, kaip apibrėžta II priedo 3.1.1.1 punkte.

Išilginės apkrovos veikimo kryptis yra priešinga ir tolimiausiame taške negu nurodyta kalbant apie išilginę apkrovą 1.2 punkte.

Apkrova veikiamas saugos konstrukcijos viršutinis skersinis elementas (t. y. ta dalis, kuri, traktoriui apvirtus, pirmiausia trenktųsi į žemę).

Apkrova veiktinas taškas nustatomas nuo saugos konstrukcijos viršaus šoninio kampo į šios konstrukcijos vidų atidėjus 1/6 saugos konstrukcijos viršaus ilgio atkarpą. Saugos konstrukcijos plotis – tai atstumas tarp dviejų traktoriaus vidurinei vertikaliai plokštumai lygiagrečių linijų, einančių per saugos konstrukcijos šoninius taškus horizontalioje plokštumoje, kertančioje saugos konstrukcijos viršutinį skersinį.

Sijos ilgis negali būti mažesnis už saugos konstrukcijos 1/3 pločio (plotis aprašytas pirmiau) ir už šį minimumą negali būti didesnis daugiau kaip 49 mm.

Bandymas nutraukiamas:

a) jeigu saugos konstrukcijos absorbuota deformacijos energija yra lygi arba viršija būtiną energijos išeigą $E_{il\ 2}$ (čia $E_{il\ 2} = 0{,}35\ m_t$); arba

b) jeigu saugos konstrukcijos struktūros elementai atsiduria laisvojoje erdvėje arba jeigu ši erdvė lieka be apsaugos.

2. LAISVOJI ERDVĖ

2.1. Laisvoji erdvė parodyta IV priedo 6 paveiksle. Ji apibrėžta atsižvelgiant į vertikalią atskaitos plokštumą (traktoriuje ji paprastai yra išilginė), kertančią 2.3 punkte aprašytą sėdynės atskaitos tašką ir vairaračio vidurį. Laikoma, kad atskaitos plokštuma, kai veikia apkrova, su sėdyne ir vairaračiu slenka horizontalia kryptimi, tačiau traktoriaus grindims arba saugos konstrukcijai, jeigu pastaroji primontuota standžiai, lieka statmena.

Jeigu vairaratį galima reguliuoti, jo padėtis turėtų atitikti tokią, kurioje vairaratis būna, kai vairuojama normaliai sėdint.

2.2. Laisvosios erdvės ribos yra šios:

2.2.1. iš abiejų atskaitos plokštumos pusių 250 mm vertikalios plokštumos, į viršų nuo sėdynės atskaitos taško nusitęsiančios per 300 mm;

2.2.2. lygiagrečios plokštumos, kurios nuo 2.2.1 punkte nurodytos plokštumos viršutinio krašto, virš sėdynės atskaitos taško kylančios ne aukščiau kaip 900 mm ir pakrypusios taip, kad šoninės plokštumos, esančios tame krašte, iš kurios yra veikiama šonine apkrova, viršutinis kraštas nuo atskaitos plokštumos yra bent per 100 mm;

2.2.3. virš sėdynės atskaitos taško per 900 mm esanti horizontali plokštuma;

2.2.4. atskaitos plokštumai statmena pakrypusi plokštuma, įskaitant tašką per 900 mm esantį tiesiai virš sėdynės atskaitos taško ir patį galutinį sėdynės atkaltės tašką;

2.2.5. paviršius, jeigu reikia išlenktas, su tam tikru kiekiu atskaitos plokštumai statmenų tiesių linijų, nutįstantis žemyn nuo pačio galutinio sėdynės taško ir liesdamas visą sėdynės atkaltę;

2.2.6. atskaitos plokštumai statmenas 120 mm spindulio kreivinis paviršius, liečiantis 2.2.1 ir 2.2.4 punktuose nurodytas plokštumas;

2.2.7. atskaitos plokštumai statmenas 900 mm spindulio kreivinis paviršius, nusitęsiantis 400 mm nuo 2.2.3 punkte nurodytos plokštumos į priekį ir per 150 mm prieš sėdynės atskaitos tašką esančioje vietoje liečiantis šią plokštumą;

2.2.8. atskaitos plokštumai statmena pakrypusi plokštuma, susijungianti su 2.2.7 punkte nurodytos plokštumos priekiniu kraštu ir nubrėžta per 40 mm nuo vairaračio. Jeigu vairaratis yra aukštai, ši plokštuma pakeičiama 2.2.7 punkte nurodyto paviršiaus liečiamąja plokštuma.

2.2.9. atskaitos plokštumai statmena vertikali plokštuma, esanti 40 mm prieš vairaratį;

2.2.10. horizontali plokštuma, kertanti sėdynės atskaitos tašką.

2.3. **Sėdynės vieta ir sėdynės atskaitos taškas**

2.3.1. Norint apibrėžti 2.1 punkte minimą laisvąją erdvę, sėdynę reikia nustumti į galutinį sėdynės horizontalaus reguliavimo tašką. Sėdynė nustatoma aukščiausiame jos vertikalaus reguliavimo taške, jeigu šis sėdynės reguliavimas nesusijęs su jos horizontaliu reguliavimu.

Sėdynės atskaitos taškui nustatyti naudojamas IV priedo 7 ir 8 paveiksluose pateiktas įtaisas, imituojantis apkrovą, kuria žmogus veikia sėdynę, kai joje sėdi. Įtaisas sudarytas iš sėdynės pagrindo ir sėdynės atkaltės plokščių. Apatinė plokštė sujungiama toje vietoje, kur į traktoriaus sėdynės pagrindą remiasi sėdynkaulis (A) ir strėnų aukštyje (B), lankstos (B) aukštis yra reguliuojamas.

2.3.2. Atskaitos taškas – tai vidurinės išilginės sėdynės plokštumos taškas, kuriame apatinės atkaltės liečiamoji plokštuma susikerta su horizontalia plokštuma. Ši horizontali plokštuma sėdynės pagrindo apatinį paviršių kerta 150 mm prieš pirmiau minėtą liestinę.

2.3.3. Jeigu sėdynės pakabos spyruoklėms būdinga laisvoji eiga, nesvarbu, ar pakabos eigą galima, ar negalima reguliuoti atsižvelgiant į vairuotojo svorį, sėdynė nustatoma vidurinėje pakabos eigos padėtyje.

Įtaisas uždedamas ant sėdynės. Tada taške, esančiame per 50 mm prieš tašką (A), įtaisas veikiamas 550 N jėga, o dvi įtaiso atkaltės plokštės šiek tiek prispaudžiamos prie atkaltės, kol atsiremia į ją.

2.3.4. Jeigu kiekvienam atkaltės plotui (virš ir žemiau juosmens) negalima nustatyti apibrėžtųjų liestinių, atliekami šie veiksmai:

2.3.4.1. jeigu liestinės negalima nustatyti apatiniam plotui, atkaltės apatinės dalies plokštė vertikaliai prispaudžiama prie atkaltės;

2.3.4.2. jeigu liestinės negalima nustatyti viršutiniam plotui, lanksta (B), jeigu atkaltės apatinė plokštė yra vertikali, virš sėdynės atskaitos taško pritvirtinama 230 mm aukštyje. Tada abi įtaiso atkaltės plokštės šiek tiek prispaudžiamos prie sėdynės atkaltės.

3. PATIKRINIMAI IR ATLIKTINI MATAVIMAI

3.1. **Įtrūkiai ir plyšiai**

Visuose apkrovos veikiamuose traktoriaus konstrukcijos elementuose, jungtyse, tvirtinimo apkabose ir dalyse neturi būti įtrūkių ir plyšių, aptinkamų apžiūrint, tačiau šiais atvejais įtrūkių ir plyšių gali būti:

3.1.1. jeigu saugos konstrukcijos struktūriniam vientisumui jie nekelia pavojaus, t. y. apdailos plokštėje ar taškinio suvirinimo siūlėje arba jungiamojoje suvirinimo siūlėje, kuriomis yra pritvirtintos apdailos plokštės;

3.1.2. jeigu jie atsiranda atliekant paskutinį gniuždymo bandymą (aprašytas 1.5 punkte);

3.1.3. jeigu jiems atsiradus perkrovos bandymo rezultatai atitinka rezultatus;

3.1.4. jeigu jie atsiranda atliekant perkrovos bandymą.

3.2. **Laisvoji erdvė**

Atliekant kiekvieną bandymą saugos konstrukcija yra tikrinama, ar kuri nors jos dalis neatsiduria aplink vairuotojo sėdynę esančioje laisvojoje erdvėje, kaip apibrėžta 2.1 punkte. Be to, saugos konstrukcija tikrinama norint nustatyti, ar laisvosios erdvės kuri nors dalis neatsiduria už saugos konstrukcijos apsaugos zonos. Šiam tikslui laikoma, kad laisvosios erdvės dalis atsiduria už saugos konstrukcijos apsaugos zonos, jeigu, traktoriui apvirtus į tą pusę, iš kurios veikia apkrova, bet kuri jos dalis susiliestų su žeme lygioje vietoje. Šiuo atveju laikoma, kad iš gamintojo nurodytųjų padangos ir tarpvėžės nustatymo parametrai yra mažiausi.

3.3. **Galutinė liekamoji deformacija**

Atlikus bandymus, užregistruojama saugos konstrukcijos galutinė liekamoji deformacija. Prieš pradedant bandymą, šiam tikslui užregistruojama saugos konstrukcijos pagrindinių elementų padėtis sėdynės atskaitos taško atžvilgiu.

IV PRIEDAS

PAVEIKSLAI

1 paveikslas. Šoninės apkrovos veikimo taškas.

2 paveikslas. Išilginės apkrovos veikimo taškas.

3 paveikslas. Gniuždymo bandymų stendo pavyzdys.

4a paveikslas. Normali apkrova (absorbuota energija E_i).

4b paveikslas. Normali apkrova (kaip 4a paveiksle).

4c paveikslas. Perkrovos bandymas.

5 paveikslas. Terminų liekamosios, tampriosios ir visuminės deformacijos iliustracija.

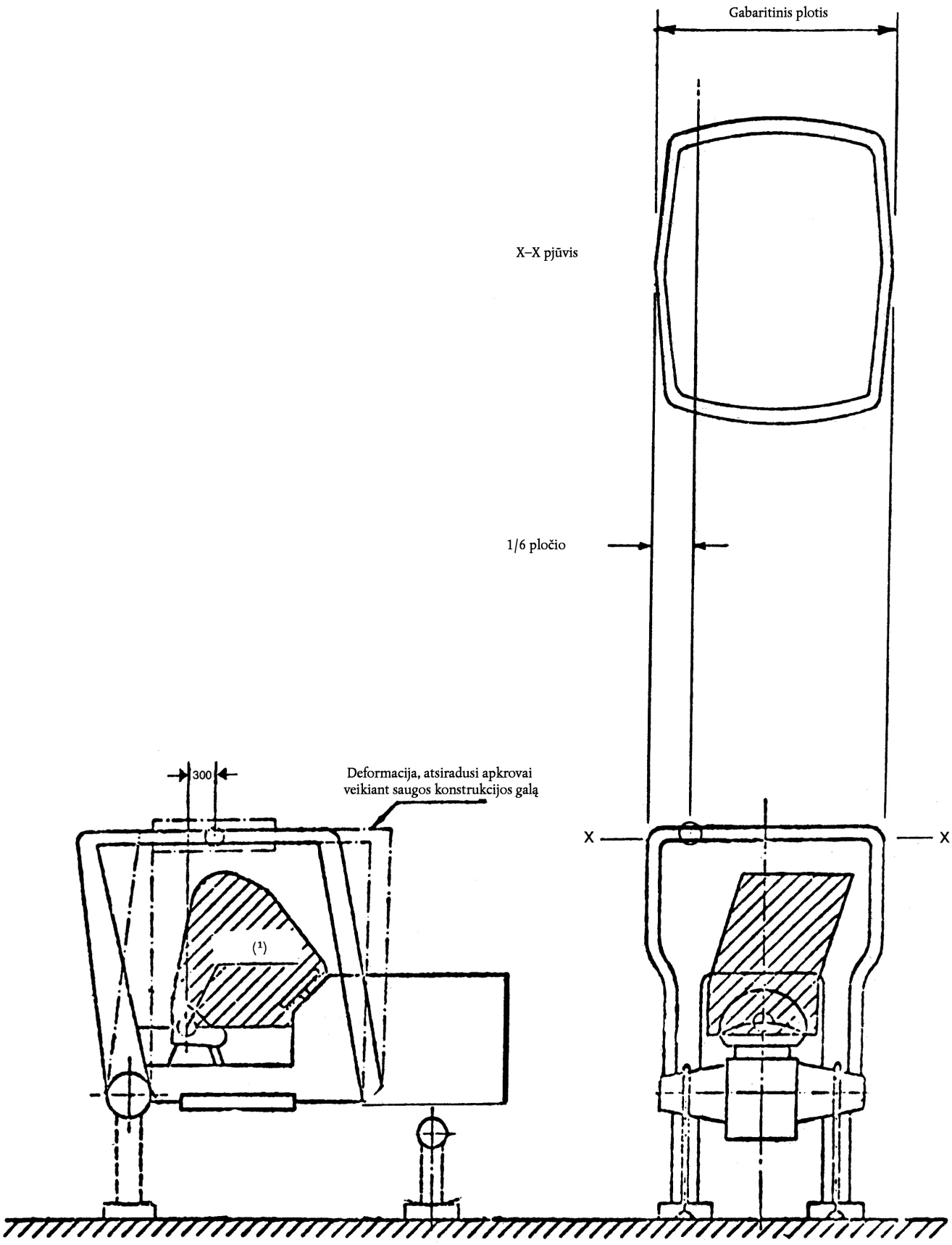
6a paveikslas. Laisvosios erdvės šoninis vaizdas.

6b paveikslas. Laisvosios erdvės vaizdas iš priekio arba galo.

6c paveikslas. Izometrinis vaizdas.

7 paveikslas. Įtaisas sėdynės atskaitos taškui nustatyti.

8 paveikslas. Sėdynės atskaitos taško nustatymo metodas.

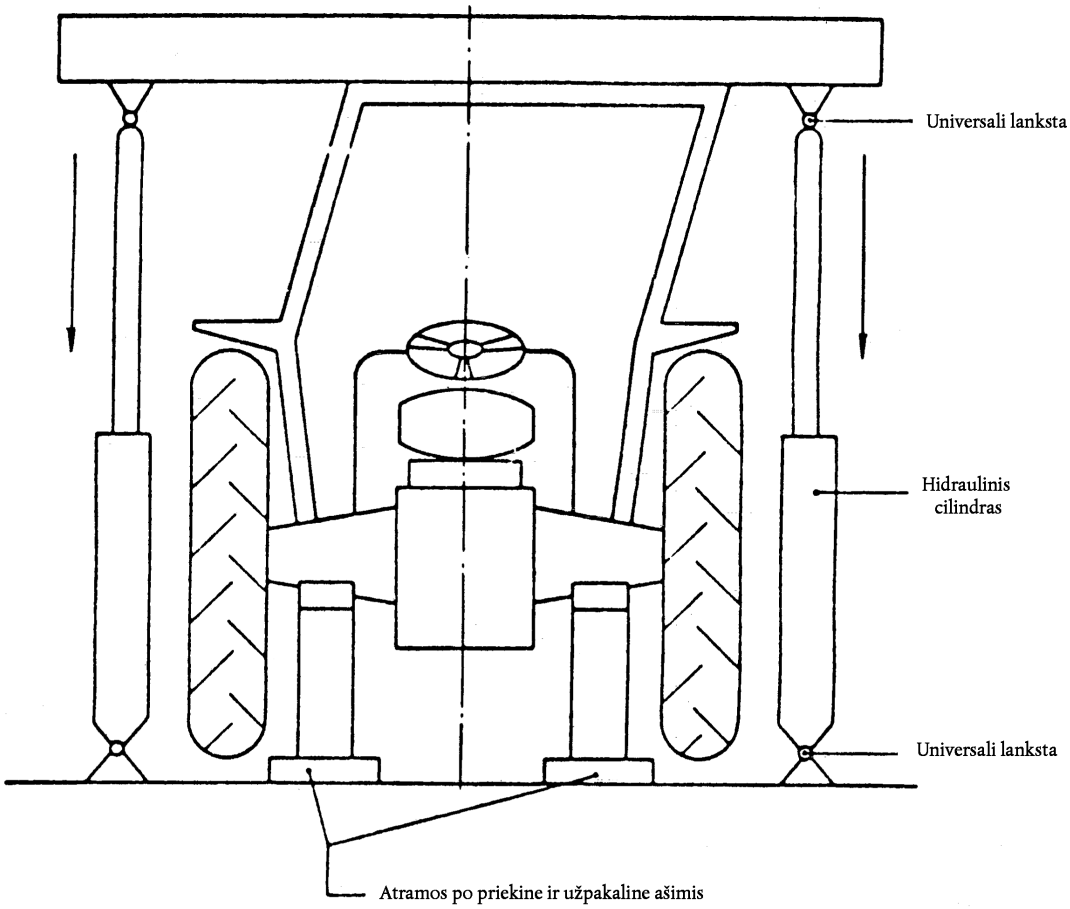
1 paveikslas

Šoninės apkrovos veikimo taškas

2 paveikslas

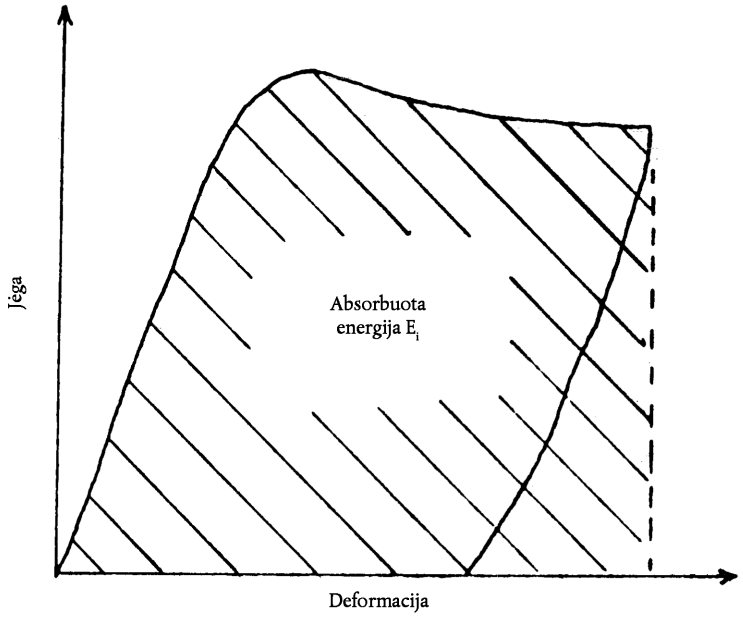
Išilginės apkrovos veikimo taškas

(1) Sėdynės atskaitos taškas.

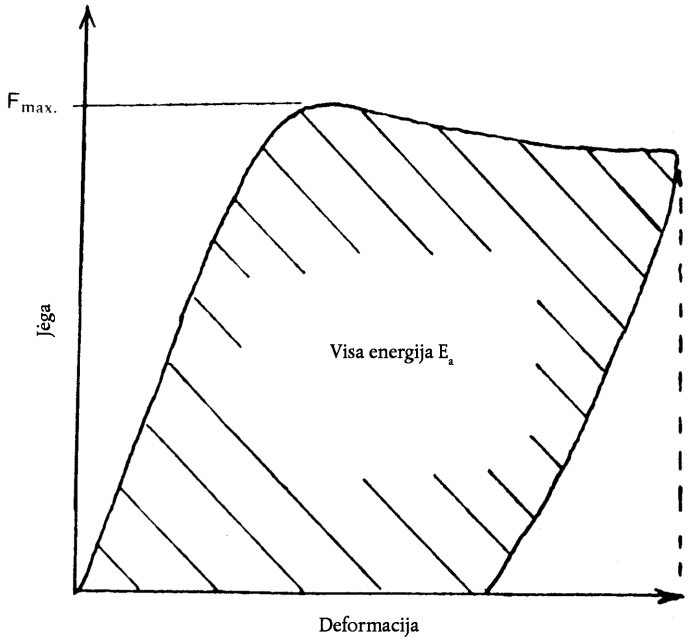
3 paveikslas

Gniuždymo bandymų stendo pavyzdys

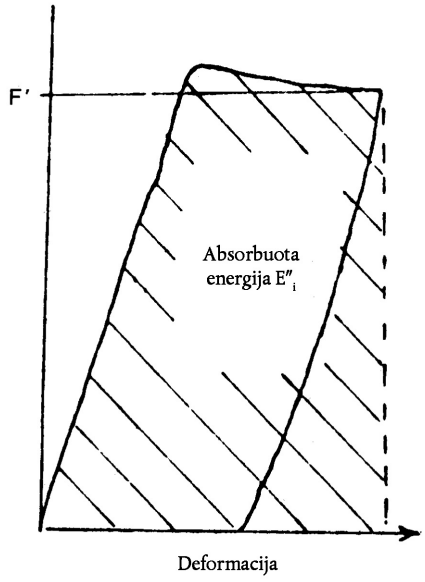
4a paveikslas

Normali apkrova

4b paveikslas

Normali apkrova (kaip 4a paveiksle)

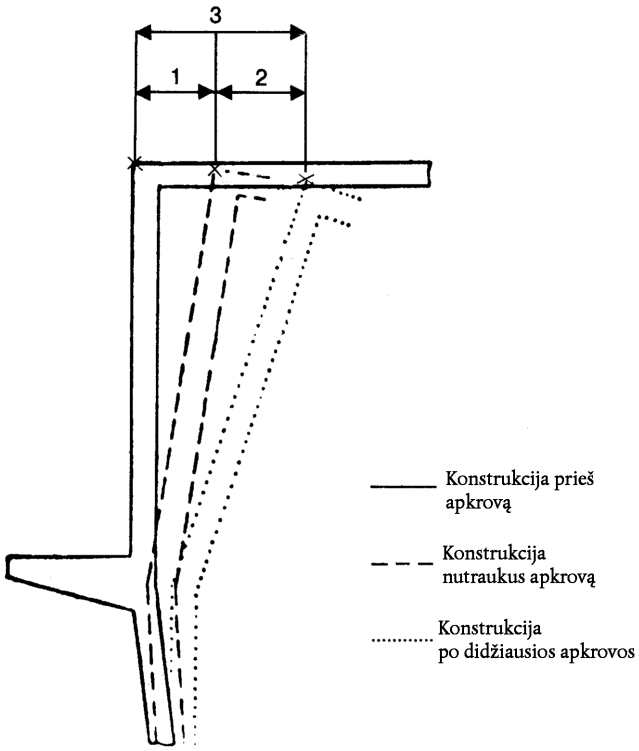

4c paveikslas

Perkrovos bandymas

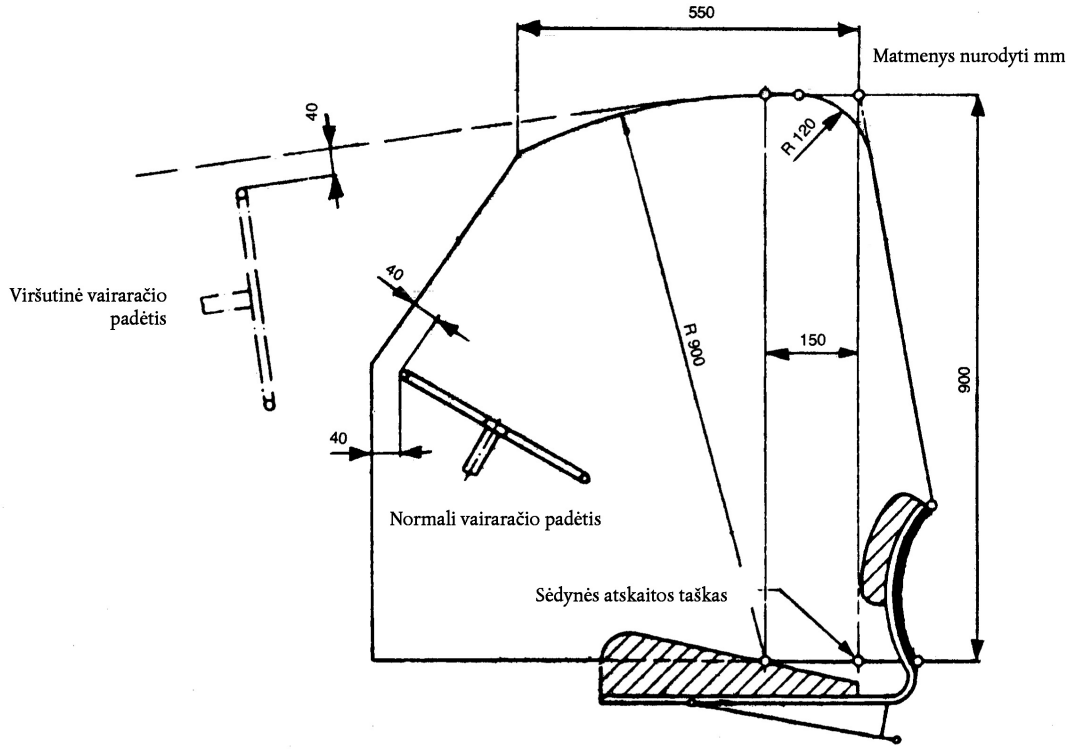
Po perkrovos bandymo visuminė absorbuota energija $E'_i = E_{a+} E''_i$

1. Liekamoji deformacija
2. Tamprioji deformacija
3. Visuminė (liekamoji + tamprioji) deformacija

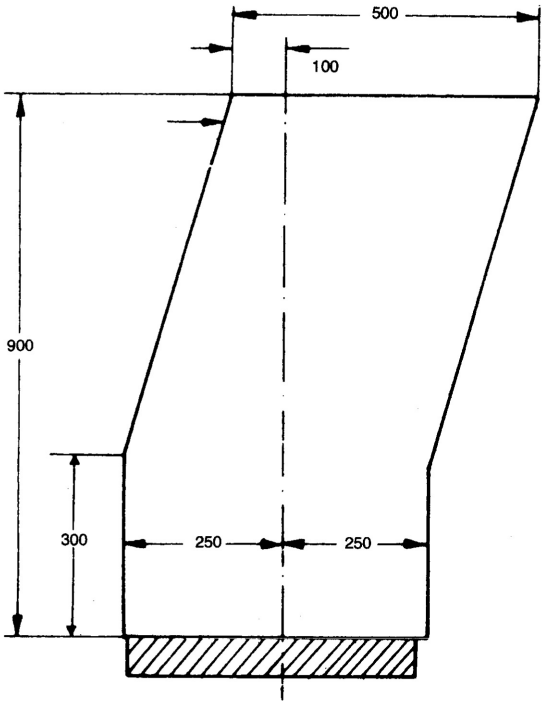
5 paveikslas

Terminų liekamosios, tampriosios ir visuminės deformacijos iliustracija

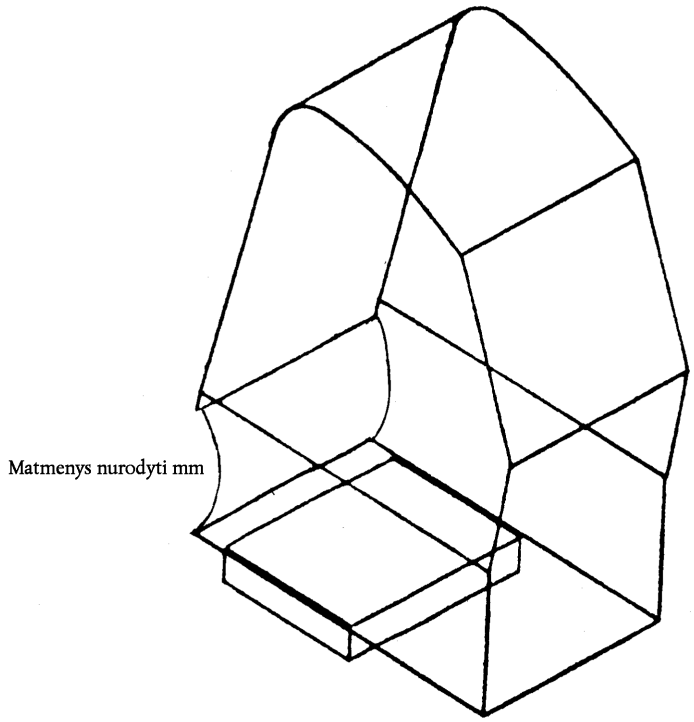
6a paveikslas

Laisvosios erdvės šoninis vaizdas

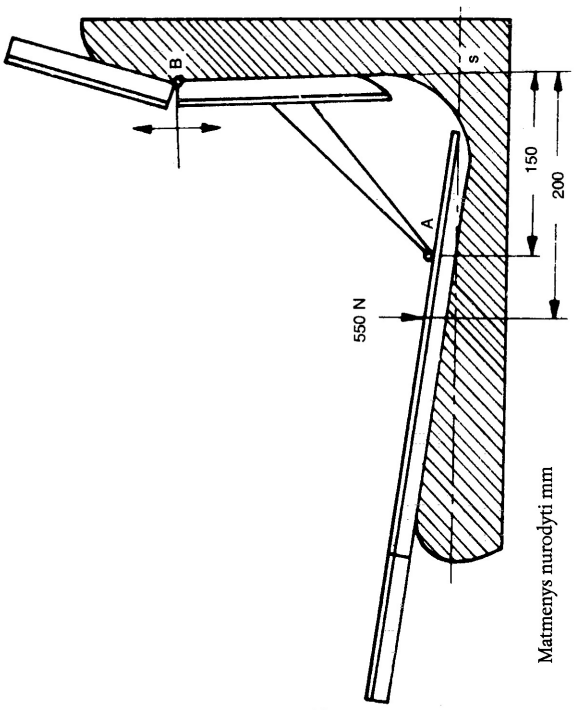
6b paveikslas

Laisvosios erdvės vaizdas iš priekio arba galo

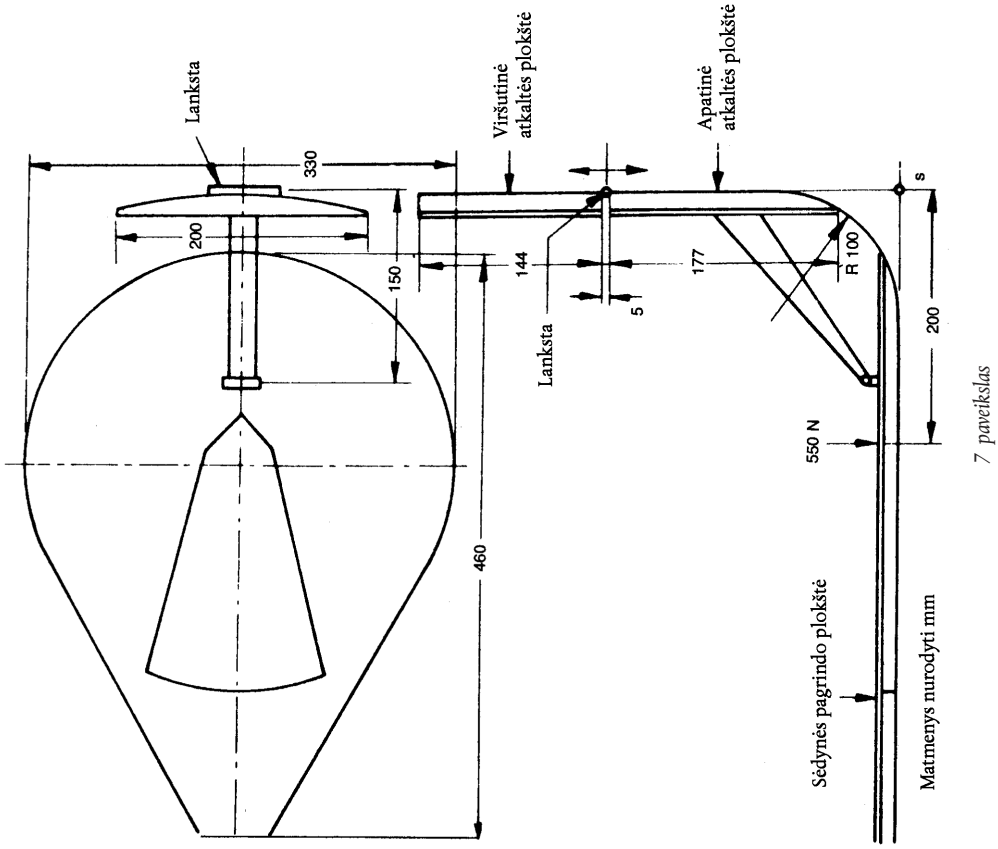
6c paveikslas

Izometrinis vaizdas

[58] 8 paveikslas

[59] Sėdynės atskaitos taško nustatymo metodas

7 paveikslas

Įtaisas sėdynės atskaitos taškui nustatyti

V PRIEDAS

PAVYZDYS

SAUGOS KONSTRUKCIJOS (SAUGUS RĖMAS ARBA KABINA) STIPRUMO BEI JOS PRITVIRTINIMO PRIE TRAKTORIAUS ĮTAISŲ STIPRUMO BANDYMŲ, SIEKIANT GAUTI EEB SUDĖTINĖS DALIES TIPO PATVIRTINIMĄ, ATASKAITA

(Statinis bandymas)

Saugos konstrukcija	
Modelis	
Tipas	
Traktoriaus modelis	
Traktoriaus tipas	

Bandymų stoties identifikavimas

EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo Nr. .....

1. Saugos konstrukcijos prekės ženklas arba prekės pavadinimas .....

.....

2. Saugos konstrukcijos ir (arba) traktoriaus gamintojo pavadinimas ir adresas .....

.....

3. Jeigu reikia, saugos konstrukcijos ir (arba) traktoriaus gamintojo įgalioto atstovo pavadinimas ir adresas .....

.....

4. **Bandymams atlikti naudoto traktoriaus specifikacijos**

4.1. Prekės ženklas arba prekės pavadinimas .....

4.2. Tipas ir komercinis aprašas .....

4.3. Serijos numeris .....

4.4. Traktoriaus masė be balastinio svorio su pritaisyta saugos konstrukcija, be vairuotojo ..... kg

Padangų matmenys: priekinių .....

galinių .....

5. **EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo galiojimo išplėtimas kitiems traktorių tipams** [1]

5.1. Prekės ženklas arba prekės pavadinimas .....

[1] Šios detalės pakartojamos kiekvieną kartą patvirtinimą išplėtus kito tipo traktoriui.

5.2. Tipas ir komercinis aprašas .....

5.3. Traktoriaus masė be balastinių svarmenų su pritaisyta saugos konstrukcija, be vairuotojo ..... kg

Padangų matmenys: priekinių .....

galinių .....

6. **Saugos konstrukcijos specifikacijos**

6.1. Saugos konstrukcijos ir įtaisų, kuriais ji pritvirtinama prie traktoriaus, bendras konstrukcinis brėžinys

6.2. Tvirtinimo detalių nuotraukos (vaizdas iš galo ir šono)

6.3. Trumpas saugos konstrukcijos aprašas, įskaitant konstrukcijos tipą, detales, kuriomis ji tvirtinama prie traktoriaus, plakiravimo detales, prieigos ir išėjimo iš saugos konstrukcijos priemones, saugos konstrukcijos vidaus apdailos detales, apsaugos priemones, kad apvirtęs traktorius nesiverstų keletą kartų iš eilės, bei šildymo ir ventiliacijos detales

6.4. Matmenys

6.4.1. Stogo detalių atstumas nuo sėdynės atskaitos taško ..... mm

6.4.2. Stogo detalių atstumas nuo traktoriaus kabinos grindų ..... mm

6.4.3. Saugos konstrukcijos vidinis plotis 900 mm aukštyje virš sėdynės atskaitos taško ..... mm

6.4.4. Saugos konstrukcijos vidinis plotis virš sėdynės vairaračio vidurio aukštyje ..... mm

6.4.5. Atstumas nuo vairaračio vidurio iki saugos konstrukcijos dešiniojo krašto

..... mm

6.4.6. Atstumas nuo vairaračio vidurio iki saugos konstrukcijos kairiojo krašto

..... mm

6.4.7. Mažiausias atstumas nuo vairaračio žiedo iki saugos konstrukcijos ..... mm

6.4.8. Durų plotis:

viršuje ..... mm

viduryje ..... mm

apačioje ..... mm

6.4.9. Durų aukštis:

virš kabinos grindų ..... mm

virš aukščiausio laiptelio ..... mm

virš žemiausio laiptelio ..... mm

6.4.10. Gabaritinis traktoriaus aukštis su pritaisyta saugos konstrukcija ..... mm

6.4.11. Gabaritinis saugos konstrukcijos plotis (be sparnų) ..... mm

6.4.12. Horizontalus atstumas nuo sėdynės atskaitos taško iki saugos konstrukcijos galo 900 mm aukštyje ..... mm

6.5. Naudotų medžiagų ypatybės ir kokybė, taikyti standartai .....

.....

Pagrindinis rėmas ..... (medžiaga ir matmenys)

Jungtys ..... (medžiaga ir matmenys)

Plakiravimas ..... (medžiaga ir matmenys)

Stogas ..... (medžiaga ir matmenys)

Vidaus apdaila ..... (medžiaga ir matmenys)

Surinkimo ir jungiamieji varžtai ..... (rūšis ir matmenys)

Priekinio lango stiklo ir kitų stiklų tipas bei ženklinimo detalės .....

.....

7. **Bandymų rezultatai**

7.1. Apkrovos ir gniuždymo bandymai

Atliekant bandymus apkrova veikiama saugos konstrukcijos galinės dalies kairė/dešinė ([1]) pusė ir šios konstrukcijos priekinės dalies kairė/dešinė pusė ([1])

7.2. Etaloninė masė, naudota energijos išeigai ir gniuždymo jėgoms apskaičiuoti ..... kg

7.3. Reikalavimai dėl įtrūkių arba plyšių ir laisvosios erdvės apsaugos patenkinti.

7.4. Apkrovos energijos:

veikiant saugos konstrukcijos galinę/priekinę dalįNereikalingas įrašas išbraukiamas..... kJ

veikiant saugos konstrukcijos kraštą ..... kJ

Gniuždymo jėga ..... kN

Antras išilginės apkrovos bandymas atliktas apkrova veikiant saugos konstrukcijos galo/priekioNereikalingas įrašas išbraukiamas.dešinįjį/kairįjį kraštą ..... kJ

7.5. Galutinė liekamoji deformacija, išmatuota po bandymų:

galinėje saugos konstrukcijos dalyje: į priekį/atgal ([1])

kairiojoje pusėje ..... mm

dešiniojoje pusėje ..... mm

priekinėje saugos konstrukcijos dalyje: į priekį/atgal ([1])

kairiojoje pusėje ..... mm

dešiniojoje pusėje ..... mm

įstrižai šonui

priekyje ..... mm

gale ..... mm

([1]) Nereikalingas įrašas išbraukiamas.

saugos konstrukcijos viršuje į apačią/į viršų [1]:

priekyje ..... mm

gale ..... mm

8. Ataskaitos numeris .....

9. Ataskaitos parengimo data .....

10. Parašas .....

[1] Nereikalingas įrašas išbraukiamas.

VI PRIEDAS

ŽENKLAI

EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklas – tai stačiakampis, supantis mažąją raidę „e“, po kurios eina sudėtinės dalies tipo patvirtinimą suteikusios valstybės narės skiriamoji (-osios) raidė (-ės) arba numeris:

1 Vokietija,

2 Prancūzija,

3 Italija,

4 Nyderlandai,

6 Belgija,

11 Didžioji Britanija,

13 Liuksemburgas,

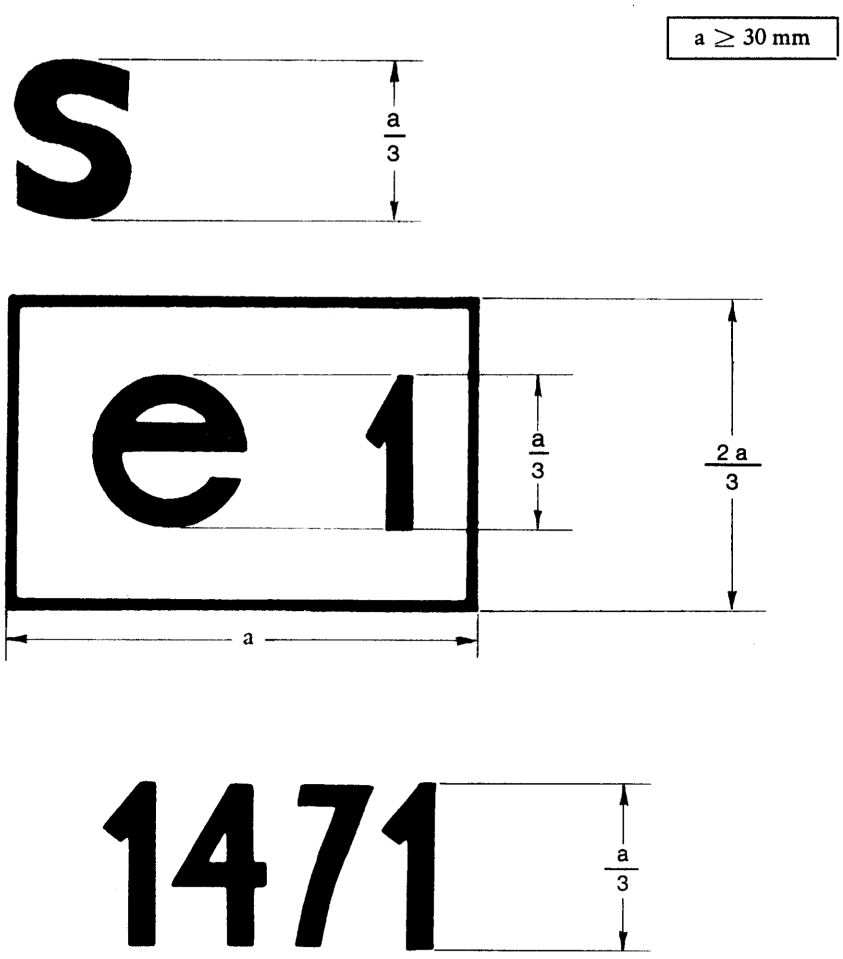
18 Danija,

IRL Airija.

Šalia pirmiau nurodyto ženklo stačiakampio taip pat turi būti EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo numeris, atitinkantis EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo sertifikato, išduoto dėl saugos konstrukcijos tipo stiprumo ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus, numerį.

EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklo pavyzdys

EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklui pridedamas papildomas simbolis „S“.

Saugos konstrukcija su EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo ženklu, pateiktu pirmiau – tai saugos konstrukcija, kuriai EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimas suteiktas Vokietijoje (e 1) (patvirtinimo numeris 1471).

VII PRIEDAS

PAVYZDYS

EEB SUDĖTINĖS DALIES TIPO PATVIRTINIMO SERTIFIKATAS

Kompetentingos institucijos pavadinimas

Pranešimas apie EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo suteikimą, atsisakymą suteikti patvirtinimą, patvirtinimo paskelbimą netekusiu galios arba šio patvirtinimo išplėtimą, kas susiję su saugos konstrukcijos (saugi kabina arba rėmas) stiprumu ir jos tvirtinimo prie traktoriaus įtaisų stiprumu

(Statinis bandymas)

EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo Nr. .....

..... išplėtimas ([1])

1. Saugos konstrukcijos prekės pavadinimas arba prekės ženklas .....

.....

2. Saugos konstrukcijos gamintojo pavadinimas ir adresas .....

.....

3. Jeigu reikia, saugos konstrukcijos gamintojo įgalioto atstovo pavadinimas ir adresas .....

4. Traktoriaus, kuriam skirta saugos konstrukcija, prekės ženklas arba prekės pavadinimas ir komercinis aprašymas

.....

5. EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo išplėtimas šiam (-iems) traktoriaus (-ių) tipui (-ams) .....

.....

5.1. Traktoriaus masė be balastinio svorio, kaip apibrėžta II priedo 1.3 punkte, viršija/neviršija ([2]) skaičiuojamosios bandymams naudojamos masės daugiau kaip 5 %.

5.2. Tvirtinimo būdas ir tvirtinimo taškai yra tapatūs/netapatūs ([2]).

5.3. Visos sudėtinės dalys, kurias galima panaudoti kaip saugos konstrukcijos atramas, yra tapačios/netapačios ([2]).

5.4. I priedo 3.4 punkto ketvirtos įtraukos reikalavimų laikomasi/nesilaikoma ([2]).

6. Pristatyta EEB sudėtinės dalies tipui patvirtinti .....

7. Bandymų stotis .....

.....

8. Bandymo stoties ataskaitos numeris ir ataskaitos data .....

9. EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo suteikimo data/atsisakymo suteikti patvirtinimą data/suteikto patvirtinimo paskelbimo negaliojančiu data ([2]).....

10. EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo išplėtimo data/atsisakymo išplėsti patvirtinimą data/ išplėtimo paskelbimo negaliojančiu data ([2]).....

.....

11. Vieta .....

12. Data .....

13. Šie dokumentai su pirmiau nurodytu sudėtinės dalies tipo patvirtinimo numeriu pridedami prie šio sertifikato (pvz., bandymų stoties ataskaita) .....

14. Pastabos (jeigu pareiškiamos) .....

15. Parašas .....

([1]) Jeigu reikia, nurodoma, ar tai pirminio EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimo pirmasis, antrasis ir t. t. išplėtimas.
([2]) Nereikalingas įrašas išbraukiamas.

VIII PRIEDAS

EEB TIPO PATVIRTINIMO SĄLYGOS

1. Paraišką suteikti EEB tipo patvirtinimą traktoriui atsižvelgiant į jo saugos konstrukcijos ir į įtaisų, kuriais konstrukcija pritvirtinama prie traktoriaus stiprumą, įteikia traktoriaus gamintojas arba jo įgaliotas atstovas.

2. Traktoriaus tipo, kuriam turi būti suteiktas patvirtinimas, pavyzdinis traktorius, prie kurio pritaisyta deramai patvirtinta saugos konstrukcija ir jos pritvirtinimo įtaisai, pristatomas į techninę tarnybą, atsakingą už tipo patvirtinimo bandymų atlikimą.

3. Už tipo patvirtinimo bandymų atlikimą atsakinga techninė tarnyba patikrina, ar patvirtintas saugos konstrukcijos tipas, kurį ketinama pritaisyti prie traktoriaus, kuriam prašoma tipo patvirtinimo. Techninė tarnyba visų pirma patvirtina, kad saugos konstrukcijos pritvirtinimo įtaisai atitinka tuos įtaisus, kurie buvo naudoti suteikiant EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą.

4. EEB tipo patvirtinimo turėtojas gali prašyti, kad šis patvirtinimas būtų išplėstas kitiems saugos konstrukcijos tipams.

5. Kompetentingos institucijos leidžia, kad pirmiau nurodytas patvirtinimas būtų išplėstas kitiems saugos konstrukcijos tipams, jeigu laikomasi šių sąlygų:

5.1. naujam saugos konstrukcijos tipui ir jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisams yra suteiktas EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimas;

5.2. saugos konstrukcija yra suprojektuota tam, kad būtų pritaisyta prie tokio tipo traktoriaus, kuriam prašoma išplėsti EEB tipo patvirtinimą;

5.3. saugos konstrukcijos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisai atitinka tuos įtaisus, kurie buvo išbandyti suteikiant EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą.

6. IX priede pateikto pavyzdžio sertifikatas pridedamas prie EEB tipo patvirtinimo sertifikato suteikiant kiekvieną tipo patvirtinimą, tipo patvirtinimo taikymo išplėtimą arba atsisakius suteikti tipo patvirtinimą ar tipo patvirtinimo taikymo išplėtimą.

7. Jeigu paraiška patvirtinti EEB tipą traktoriaus tipui įteikiama kartu su prašymu EEB sudėtinės dalies tipo patvirtinimą suteikti saugos konstrukcijos tipui, kurį ketinama pritaisyti prie traktoriaus tipo, kuriam prašoma EEB tipo patvirtinimo, 2 ir 3 punktuose nustatytų patikrinimų galima neatlikti.

IX PRIEDAS

PAVYZDYS

Kompetentingos institucijos pavadinimas

EEB TIPO PATVIRTINIMO SERTIFIKATO, IŠDUOTO TRAKTORIUI, PRIEDAS DĖL SAUGOS KONSTRUKCIJOS (SAUGI KABINA ARBA RĖMAS) IR ĮTAISŲ, KURIAIS ŠI KONSTRUKCIJA PRITVIRTINAMA PRIE TRAKTORIAUS, STIPRUMO

(Statinis bandymas)

(1974 m. kovo 4 d. Tarybos direktyvos 74/150/EEB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių ratinių žemės ūkio ir miškų ūkio traktorių tipo patvirtinimą, suderinimo 4 straipsnio 2 dalis ir 10 straipsnis)

EEB tipo patvirtinimo Nr .....

..... išplėtimas ([1])

1. Traktoriaus prekės arba markės pavadinimas .....
2. Traktoriaus tipas .....
3. Traktoriaus gamintojo pavadinimas ir adresas .....

   .....
4. Jeigu reikia, gamintojo įgalioto atstovo pavadinimas ir adresas .....

   .....
5. Saugos konstrukcijos prekės arba markės pavadinimas .....

   .....
6. EEB tipo patvirtinimo išplėtimas šiam saugos konstrukcijos tipui .....
7. Pristatytas traktorius, kad jam būtų suteiktas EEB tipo patvirtinimas .....
8. Techninė tarnyba, atsakinga už EEB tipo patvirtinimo atitikties kontrolę .....

   .....
9. Šios tarnybos ataskaitos pateikimo data .....
10. Šios tarnybos parengtos ataskaitos numeris .....
11. EEB tipo patvirtinimas dėl saugos konstrukcijos ir dėl jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisų stiprumo suteiktas/jį suteikti atsisakyta ([2])
12. EEB tipo patvirtinimo dėl saugos konstrukcijos ir dėl jos pritvirtinimo prie traktoriaus įtaisų stiprumo galiojimas išplėstas/jį išplėsti atsisakyta ([2])
13. Vieta .....
14. Data .....
15. Parašas .....

([1]) Jeigu reikia, nurodoma, ar tai yra pirminio EEB tipo patvirtinimo pirmasis, antrasis ir t. t. išplėtimas.
([2]) Nereikalingas įrašas išbraukiamas.